

UNITED NATIONS
SYSTEM
STAFF COLLEGE

ကမ္ဘာလုံးဆိုင်ရာလုံခြုံရေးအစီအစဉ်၊

မြန်မာနိုင်ငံမှ သက်ဆိုင်သူအားလုံးပါဝင်သော ဆွေးနွေးပွဲ အစီရင်ခံစာ • ဇွန်လ ၂၀၂၃

ပြောင်းလဲနေသော ပဋိပက္ခ အခြေအနေများတွင် မရေရာမှုကို ဖြေရှင်းခြင်း

ကမ္ဘာလုံးဆိုင်ရာလုံခြုံရေးအစီအစဉ်၊ Pembroke ကောလိပ်
Blavatnik အစိုးရကျောင်း၊ Oxford တက္ကသိုလ်

၁၉၄၈ ခုနှစ်တွင် မြန်မာနိုင်ငံ လွတ်လပ်ရေး ရပြီးချိန်မှ စတင်ပြီး မြန်မာနိုင်ငံတွင် လက်နက်ကိုင် ပဋိပက္ခများ ဖြစ်ပွားလာခဲ့ပါသည်။ ကိုလိုနီခေတ် နောက်ပိုင်း ကာလတွင် တိုင်းရင်းသားတို့၏ နှစ်နာမှုများကို ဖြေရှင်းမပေးခြင်းနှင့် ဗမာလူမျိုးကြီးဝါဒ ကျင့်သုံး ခြင်းတို့ကြောင့် မြန်မာနိုင်ငံဒေသ အနှံ့အပြားတွင် အကြမ်းဖက်မှုများကို ဖြစ်ပေါ်စေခဲ့ပါသည်။ လက်နက်ကိုင်အဖွဲ့များစွာ အများအားဖြင့် တိုင်းရင်းသားလက်နက်ကိုင်အဖွဲ့အစည်းများ (EAOs) နှင့် မြန်မာတပ်မတော်အကြားနှင့် တိုင်းရင်းသား လက်နက်ကိုင် အချင်းချင်းကြားတွင် တိုက်ပွဲများ ဖြစ်ပွားလာခဲ့ကြပါသည်။ လူမျိုးစုဆိုင်ရာ တင်းမာမှု များကြောင့်ဖြစ်သည့် ပဋိပက္ခသည် မြန်မာနိုင်ငံဒေသ အနှံ့အပြားတွင် မတူကွဲပြားစွာ ဖြစ်ပေါ်နေပါသည်။ အဖွဲ့အချို့က ကိုယ်ပိုင်အုပ်ချုပ်ခွင့် သို့မဟုတ် လွတ်လပ်ခွင့်ကို ရယူနေကြသော်လည်း အခြားအဖွဲ့ များက နိုင်ငံရေးစနစ်နှင့် သဘာဝရင်းမြစ်များ ထိန်းချုပ်နိုင်ရေးအတွက် တိုက်ပွဲဝင်နေကြသည်။

မြန်မာနိုင်ငံရှိ ပဋိပက္ခမှာ ပထဝီဝင်အရ နယ်မြေ တစ်သမုတ်တည်း ဖြစ်ပွားနေခြင်းမဟုတ်ဘဲ အချိန် နှင့်အမျှ ပထဝီဝင်ဆိုင်ရာ နယ်မြေ အနေအထားမှာ အပြောင်းအလဲများ ရှိပါသည်။^၁ ဒေသအချို့တွင် ငြိမ်းချမ်းရေး စေ့စပ်ညှိနှိုင်းမှုများသည် တိုက်ပွဲ ပြင်းထန်မှုပမာဏကို အတိုင်းအတာတစ်ခုအထိ လျော့ချပေးနိုင်သော်လည်း အခြားဒေသများတွင်မူ ပြင်းထန်သော တိုက်ပွဲများ ဆက်လက်ဖြစ်ပွား နေပါသည်။ အလားတူပင် ပဋိပက္ခ၏ အလုံးစုံ ပြင်းထန်မှုသည် အချိန်ကြာသည်နှင့်အမျှ ပြောင်းလဲ လာခဲ့ပါသည်။ မြန်မာနိုင်ငံသည် ၈၀ ခုနှစ်များနှင့် ၉၀ ခုနှစ်များကဲ့သို့ ပဋိပက္ခ ပိုမိုဆိုးရွားလာသည့် ကာလ များအပြင် EAOs နှင့် ငြိမ်းချမ်းရေး သဘော တူညီချက်များ ချမှတ်နိုင်ရန် ကြိုးပမ်းမှုများ ပြုလုပ်ခဲ့သည့် ကာလများကိုလည်း ကြုံတွေ့ ခဲ့ရပါသည်။ သမ္မတ ဦးသိန်းစိန် (၂၀၁၁-၂၀၁၅ အထိ တာဝန်ထမ်းဆောင်သည်) ၏ ကြိုးပမ်းမှုများသည် ၂၀၁၅ တွင် တစ်နိုင်ငံလုံးဆိုင်ရာ ပစ်ခတ်တိုက်ခိုက်မှု ရပ်စဲရေး သဘောတူညီစာချုပ် (NCA) သို့ ဦးတည် စေခဲ့သည်။ NCA ကို အဖွဲ့အချို့ကသာ လက်မှတ် ရေးထိုးခဲ့ပြီး အဓိကကျသည့် EAOs အားလုံးကတော့ ရေးထိုးခဲ့ခြင်းမရှိသည့်အပြင်

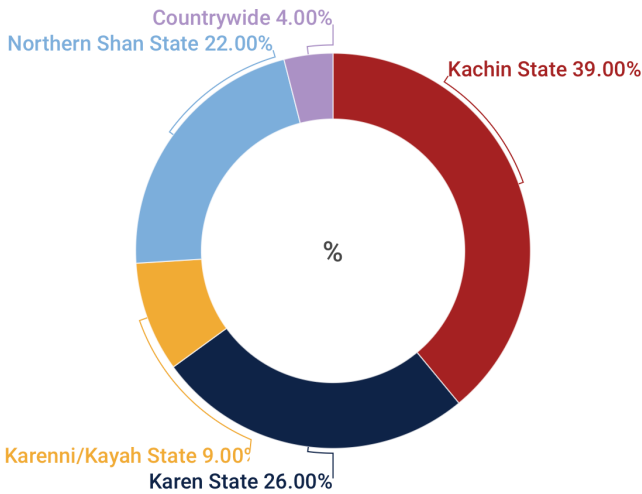
၎င်းသဘောတူစာချုပ်တွင် လက်မှတ်ရေးထိုးသူများ အတွက် အဓိပ္ပါယ်ရှိသော စည်းနှောင်မှုများ မပါဝင်သော်လည်း ထိုဖြစ်ရပ်သည် သမိုင်းဝင်ဖြစ်ရပ်တစ်ခုကို ကိုယ်စားပြုခဲ့သည်။ သို့သော် စစ်တပ်သည် NCA တွင် မပါဝင်သည့် EAOs များရှိရာ ဒေသများတွင် ပြင်းထန်သော စစ်ဆင်ရေးများကို ဆက်လက်လုပ်ဆောင်ခဲ့သည်။ⁱⁱⁱ NCA အပါအဝင် လက်နက်ကိုင်ပဋိပက္ခမှ အပစ်အခတ်ရပ်စဲရေးသို့ ကူးပြောင်းမှုအပြင် အပစ်အခတ်ရပ်စဲထားရာမှ လက်နက်ပြန် ကိုင်လာမှုသို့ အပြောင်းအလဲများသည် ထိခိုက်နစ်နာသောဒေသများတွင် နေထိုင်နေသည့် ပြည်သူလူထုများ၏ သိရှိထားသောနှင့် ကြုံတွေ့ထားသော လုံခြုံရေး မရေရာမှုပမာဏများကို ပြောင်းလဲစေခြင်းဖြင့် ဒေသတွင်း အစီအစဉ်မကျမှုများကို ဖြစ်စေခဲ့ပါသည်။

ပဋိပက္ခဆိုင်ရာ ဆူပူအကြမ်းဖက်မှုသည် EAOs အများစု ထိန်းချုပ်နေသည့် ပထဝီဝင်နယ်မြေ ဒေသနှင့် နိုင်ငံရေးနယ်နိမိတ်များတွင် စုပြုံဝန်းရံနေပါသည်။ သို့သော် မကြာသေးခင်က ဖြစ်သည့် ၂၀၂၁ ဖေဖော်ဝါရီလ စစ်တပ်အာဏာသိမ်းမှုသည်လည်း လက်နက်ကိုင်ပဋိပက္ခကို မြန်မာနိုင်ငံအလယ်ပိုင်းသို့ ခေါ်ဆောင်လာခဲ့သည်။ အာဏာသိမ်းမှုသည် တစ်နိုင်ငံလုံးအတိုင်းအတာဖြင့် လူထုဆန္ဒပြမှုများကို ဖြစ်စေခဲ့ပြီး နောက်ဆက်တွဲအဖြစ် နိုင်ငံတွင်း ဖိနှိပ်မှုများနှင့် မြန်မာနယ်စပ်ဒေသများတွင် တိုက်ပွဲပြင်းထန်လာမှုများပါ ရှိလာစေခဲ့သည်။ လူမဆန်မှုနှင့် အချိန်ဆွဲမှုများရှိလင့်ကစား မြန်မာနိုင်ငံတွင်း လက်နက်ကိုင်ပဋိပက္ခသည် ဆက်လက်၍ ရှိနေဆဲဖြစ်ပါသည်။ အနောက်နိုင်ငံ မီဒီယာများသည် ရိုဟင်ဂျာလူမျိုးတုံးသတ်ဖြတ်မှုနှင့် ၂၀၂၁ စစ်တပ်အာဏာသိမ်းမှု၏ အကျိုးဆက်များကဲ့သို့ ပဋိပက္ခရေးရာအချို့အပေါ် အလေးပေးပြောဆိုကြသည်။

သက်ဆိုင်သူအားလုံးပါဝင်သော ဆွေးနွေးပွဲ

International Alert နှင့် ပူးပေါင်းဆောင်ရွက်နေသည့် Oxford ၏ ကမ္ဘာလုံးဆိုင်ရာ လုံခြုံရေး အစီအစဉ်သည် ဩဂုတ်လနှင့် စက်တင်ဘာလတို့တွင် သက်ဆိုင်သူအားလုံး ပါဝင်သော အွန်လိုင်းဆွေးနွေးပွဲကို ပူးတွဲကျင်းပခဲ့ကြသည်။ လူမှုအသိုက်အဝန်းများက ပြောင်းလဲနေသည့် ပဋိပက္ခ အခြေအနေများကို မည်သို့ ကြုံတွေ့ရပုံကို ပိုနားလည်ပြီး လေ့လာနိုင်ရန် ဆွေးနွေးပွဲတွင် အရပ်ဖက်လူ့အဖွဲ့အစည်း၊ နိုင်ငံတကာ အသိုက်အဝန်းနှင့် ပညာရှင်အသိုင်းအဝိုင်းတို့မှ ကိုယ်စားလှယ်များမှ အတူတကွ ပါဝင်ဆွေးနွေးခဲ့ကြသည်။ ဆွေးနွေးပွဲသည် ရှမ်း၊ ကရင်နှင့် ကချင်ပြည်နယ် များတွင် နေထိုင်နေသည့် အသိုက်အဝန်းများက ပဋိပက္ခအပြောင်းအလဲများနှင့် ဆက်စပ်နေသော မရေရာမှုများ ကြုံတွေ့ခဲ့ရပုံအပေါ် အသားပေး ဆွေးနွေးခဲ့သည်။ ကမ္ဘာလုံးဆိုင်ရာ လုံခြုံရေး အစီအစဉ်၏ သက်ဆိုင်သူအားလုံးပါဝင်သော နည်းလမ်းကြောင့် မိမိတို့က မရေရာမှုနှင့် အသိုက်အဝန်းများအပေါ် ၎င်း၏ သက်ရောက်မှုတို့နှင့် ပတ်သက်ပြီး အမြင်ရှုထောင့် အမျိုးမျိုးကို လေ့လာနိုင်ခဲ့ပါသည်။

ဆွေးနွေးပွဲ ပထမနေ့တွင် Oxford အဖွဲ့က ပဋိပက္ခတွင် အပြောင်းအလဲများ စိစစ်ချက်အတွက် ပိုင်းခြားစိတ်ဖြာသော မူဘောင်တစ်ခုဖြစ်သည့် Conflict Platform အသုံးပြုပုံကို တင်ပြခဲ့သည်။ ထို့အပြင် အချိန်နှင့် နေရာအလိုက် လက်နက်ကိုင်ပဋိပက္ခများ၏ ဆင့်ကဲပြောင်းလဲလာပုံကို လက်တွေ့သရုပ်ပြရန် တုံ့ပြန်လုပ်ဆောင်သော ဒစ်ဂျစ်တယ်

ပုံ ၁- ဒေသအလိုက် ပါဝင်သူများ ခွဲဝေခြင်း

ပုံဖော်ပြသချက်များကို အသုံးပြုခဲ့သည်။ အသုံးပြုပုံ နည်းလမ်းများနှင့် ပုံဖော်ပြသချက်များသည် ပဋိပက္ခ များတွင် အပြောင်းအလဲများကို ဆွေးနွေးခြင်း အတွက် ပိုမိုကျယ်ပြန့်သော အခြေအနေ တစ်ခုကို ပံ့ပိုးပေးခဲ့ပါသည်။ ဒုတိယနေ့တွင် Oxford အဖွဲ့သည် လက်နက်ကိုင်ပဋိပက္ခများ၏ ရှုထောင့်အမျိုးမျိုးကို ပြသသည့် ဓာတ်ပုံအက်ဆေးများကို မျှဝေ ခဲ့ကြသည်။ ရည်ရွယ်ချက်သည် အသိအမြင်များက လက်နက်ကိုင်ပဋိပက္ခများနှင့် ဒေသတွင်း အသိုက် အဝန်းများ၏ တစ်ဖက်ထူးခြားသော အတွေ့အကြုံများ အပေါ် မိမိတို့၏ နားလည်နိုင်စွမ်းကို ပုံဖော်ပေး ရာတွင် အရေးပါသော ကဏ္ဍတစ်ခုကနေ ပါဝင်ပုံကို အသားပေးပြောပြရန် ဖြစ်ပါသည်။ ဆွေးနွေးပွဲ အတွင်း ပါဝင်ဆွေးနွေးသူများသည် ၎င်းတို့နှင့် ၎င်းတို့၏ အသိုက်အဝန်းများက မလုံခြုံမှုကို ဘယ်လိုမျိုး ကြုံတွေ့ခံစားကြရသလဲဆိုတာကို မျှဝေပြောပြခဲ့ကြပါသည်။ အချင်းချင်း မယုံကြည် သည့် ခံစားချက် ပိုတိုးပွားလာခြင်းကြောင့် အိမ်နီးချင်းများကြားတွင်ပင် ပူးပေါင်းလုပ်ကိုင်ရန် ခက်ခဲကြောင်းကို ထပ်လောင်း ဆွေးနွေးခဲ့ကြသည်။

မိမိတို့၏ ဆွေးနွေးပြောဆိုမှုသည် အသိုက်အဝန်း များ၏ အဓိကလိုအပ်ချက်အချို့ကို ဖော်ထုတ်ပေး ခဲ့ပြီး သက်ဆိုင်သောပါဝင်သူ အုပ်စုများကြားတွင် အနာဂတ် ပူးပေါင်းလုပ်ကိုင်မှုအတွက် အခွင့်အလမ်း များကို အသားပေးဖော်ပြခဲ့သည်။

သက်ဆိုင်သူအားလုံးပါဝင် သော ဆွေးနွေးပွဲ

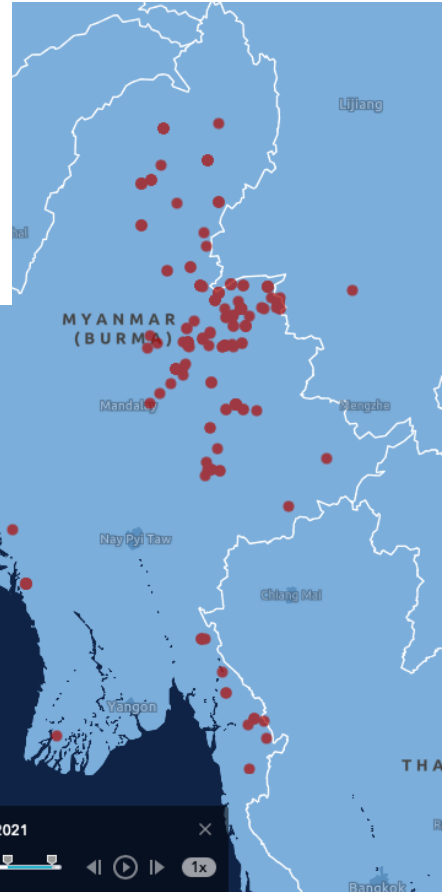
ဆွေးနွေးပွဲ ဆွေးနွေးမှုများတွင် ပါဝင်သူများသည် ပဋိပက္ခ အပြောင်းအလဲများနှင့် အနာဂတ်ဆိုင်ရာ မရေရာမှုတို့က လူတစ်ဦးချင်းနှင့် အသိုက်အဝန်း များ၏ သိရှိထားသောနှင့် ကြုံတွေ့ထားသော မလုံခြုံမှုများအပေါ် အပျက်သဘော သက်ရောက်မှု ရှိကြောင်းကို အသားပေးပြောဆိုခဲ့သည်။ အောက်ပါ ခေါင်းစဉ်များကို မလုံခြုံမှု ဖြစ်စေသည့် အဓိက အကြောင်းရင်းများအဖြစ် ဖော်ပြခဲ့ကြသည်။

လက်နက်ကိုင်ပဋိပက္ခနှင့် ဆက်စပ် လုံခြုံရေး ဆောင်ရွက်ချက်များ

လက်ရှိဖြစ်ပေါ်နေသော လက်နက်ကိုင်ပဋိပက္ခနှင့် ဆက်စပ် လုံခြုံရေး ဆောင်ရွက်ချက်များသည် နေ့စဉ် ဘဝအပေါ် ဆိုးရွားသည့် အပျက်သဘော သက်ရောက်မှု ရှိပါသည်။ အမြောက်ဖြင့် တိုက်ခိုက်မှု များ၊ မြေမြှုပ်မိုင်းများနှင့် ပဋိပက္ခဆိုင်ရာ ပေါက်ခွဲမှု များက ကလေးများ အပါအဝင် အရပ်သားများစွာကို သေကျေစေပြီး ဆိုးရွားသော ထိခိုက်ဒဏ်ရာများနှင့် စိတ်ဒဏ်ရာများ ဖြစ်စေသည့်အပြင် နိုင်ငံတွင်း ရွှေ့ပြောင်းနေထိုင်ရသူများ (IDPs) နှင့် ဒုက္ခသည်များ ၏ ဦးရေကို တိုးလာစေပါသည်။ ဧပြီလ ၂၀၂၃ တွင် မြန်မာနိုင်ငံ၌ IDPs ၁,၈၀၅,၀၀၀ ဦး ရှိနေပါသည်။ ဇွန်လ ၂၀၂၂ အထိ လူပေါင်း ၁,၀၈၆,၀၀၀

► Conflict events over time -- အချိန်နှင့်အမျှ ဖြစ်ပွားခဲ့သည့် ပဋိပက္ခဖြစ်ရပ်များ

ဤမြေပုံသည် ပဋိပက္ခဖြစ်ရပ်များ၏ တည်နေရာပြောင်းလဲမှုများအပေါ် အခြေခံ၍ မြန်မာနိုင်ငံတွင် ပဋိပက္ခများ၏ အပြောင်းအလဲများကို ပြသသည်။ မြေပုံပေါ်ရှိ အစက်များသည် စစ်ပွဲများကဲ့သို့သော ပဋိပက္ခဖြစ်ရပ်များကို ကိုယ်စားပြုပြီး နှစ်ဖက်စလုံးသည် အစုအဖွဲ့ဖြင့် ကျူးလွန်သော အကြမ်းဖက်မှု နှင့် သက်ဆိုင်သည့် ပဋိပက္ခများတွင် ပါဝင်နေသည့် လက်နက်ကိုင်များဖြစ်ကာ အနည်းဆုံး တိုက်ပွဲနှင့်ပတ်သက်သည့် သေဆုံးမှုတစ်ခုအထိ ဖြစ်ပေါ်စေသည်။ ဖြစ်ရပ်များအတွက်ဒေတာသည် UCDP GED မှဖြစ်ပါသည်။

မည်သည့် လက်နက်ကိုင်အဖွဲ့များ ပါဝင်ခဲ့သည်ကို သိရှိရန် ဖြစ်ရပ်တစ်ခုစီကို နှိပ်ပါ။ legend နှင့် အချိန်ဆလိုက်ကို ပြသရန် ဘယ်ဘက်အပေါ်ထောင့်ရှိ widgetsများကို နှိပ်ပါ။

The map shows the dynamic of the conflict in Myanmar based on changes in the location of conflict events. The dots on the map represent conflict events, such as battles, where both sides are armed actors involved in conflicts relevant to the setting of organized violence and result in at least one battle-related death. The data for events are from the UCDP GED.

Click on each event to find out which actors were involved. Click on the widgets in the top-left corner to display the legend and time slider.

► Conflict intensity -- ပဋိပက္ခ၏ ပြင်းထန်မှု

► Fatalities over time -- အချိန်နှင့်အမျှသေဆုံးမှုများ

ပုံ 2- Conflict Platform ပုံဖော်ပြသချက်များ၏ ဥပမာ၊ ပဋိပက္ခပလတ်ဖောင်း ဝတ်ဆိုင်တွင် ပုံဖော်ပြသချက်များကို ဝင်ကြည့်ရန် URL (<https://conflictplatform.ox.ac.uk/cccp/research/conflict-in-myanmar>) သို့မဟုတ် QR ကုဒ်ကို သုံးပါ။

ဦးသည် အိမ်နီးချင်းနိုင်ငံများသို့ ပြောင်းရွှေ့ခဲ့ကြရပါသည်။ⁱⁱⁱ

သတင်းအချက်အလက် မျှဝေရန် အခက်တွေ့စေခဲ့သည်။ တိုင်းရင်းသားနယ်မြေများသည် အလုံးစုံ ဖြတ်တောက်မှုများကို အထူးသဖြင့် ပို၍ပင် ဒဏ်ခံခဲ့ကြရသည်။^{iv}

၂၀၂၁ စစ်တပ်အာဏာသိမ်းပြီးနောက်တွင် လူ့အခွင့်အရေး ကျယ်ကျယ်ပြန့်ပြန့် ချိုးဖောက်မှုများနှင့် ဒီမိုကရေစီနည်းလမ်းမကျသော အပြောင်းအလဲအပေါ် ငြိမ်းချမ်းစွာ ဆန္ဒပြသူများကို ဖမ်းဆီးခြင်းများဖြစ်ပွားခဲ့သည်။ ထို့ပြင် လူထုကို ထိန်းချုပ်ရန် စစ်တပ်သည် လျှပ်စစ်နှင့် အင်တာနက် သုံးစွဲခွင့်ကို ကန့်သတ်ပိတ်ပင်ခဲ့သည်။ အချို့ နယ်မြေများတွင် လူအများသည် အင်တာနက် လုံးဝဖြတ်တောက်မှုများကို ကြုံတွေ့ခဲ့ရသည် သို့မဟုတ် တစ်နေ့လျှင် နာရီအနည်းငယ်သာ အင်တာနက်သုံးစွဲခွင့် ရခဲ့ကြသည်။ ထိုလုပ်ရပ်က လူအများကို ဆက်သွယ်ရန်နှင့်

ကရင်ပြည်နယ်- ပြည်နယ်လုံခြုံရေး အင်အားစုများသည် လူအများကို တားဆီးပြီး တရားမဝင် လှုပ်ရှားမှုများကို ရှာဖွေရန် မိဘိုင်းဖုန်းများကို ရှာဖွေကြသည်။ လူအများသည် တုံ့ပြန်သည့်အနေဖြင့် သွားလာသည့်အခါ စမတ်ဖုန်းများကို မသယ်ဆောင်ကြတော့ဘဲ ခလုတ်ဖုန်းများကိုသာ အသုံးပြုကြသည်။ သို့သော် ပုဂ္ဂိုလ်ရေး တစ်ကိုယ်ရေ ကာကွယ်မှု အစီအမံသည် စစ်တပ်၏ သံသယမကင်းမှုကို ပိုဖြစ်စေပါသည်။

အခြား လုံခြုံရေး ဆောင်ရွက်ချက်အဖြစ် စစ်တပ် စစ်ဆေးရေးဂိတ်များ ချမှတ်လိုက်၍

အရပ်သားများ ခရီးသွားခြင်းကို ခက်ခဲအန္တရာယ် များစေခဲ့သည်။ EAOs အဖွဲ့များမှ တပ်ဖွဲ့ဝင်များ ရှိနေသည့် တည်နေရာများသည် အမြောက်ဖြင့် ပစ်ခတ်သည့် အန္တရာယ်များကို ပိုရင်ဆိုင်ကြရ ပါသည်။ အရပ်သားများကလည်း EAOs မှ အဓမ္မလူစုဆောင်းမှုကို ကြောက်ရွံ့ကြသည်။

ပတ်ဝန်းကျင်နှင့် သဘာဝရင်းမြစ်များ

မြန်မာနိုင်ငံသည် ကာလရှည်ကြာ ပဋိပက္ခ၊ တိုးချဲ့ လာသော ဆောက်လုပ်ရေး ပရောဂျက်များနှင့် သတ္တုတွင်းလုပ်ငန်းများကြောင့် ပတ်ဝန်းကျင်ဆိုင်ရာ ထိခိုက်ပျက်စီးမှုများကို ရင်ဆိုင်နေရပါသည်။ မြစ်များနှင့် မြေဆီလွှာ ယိုယွင်းပျက်စီးမှုသည် ဒေသတွင်းလူထု၏ ကျန်းမာရေးနှင့် ရှင်သန်နေထိုင် ရေးအပေါ် အကျိုးယုတ်သော သက်ရောက်မှု ရှိသောကြောင့် အထူးသဖြင့် စိုးရိမ်စရာ ဖြစ်ပါသည်။

ကချင်ပြည်နယ်- တရုတ်တို့ ငွေစိုက်ထုတ်ပေးခဲ့သည့် မြစ်ဆုံရေကာတာသည် ပတ်ဝန်းကျင်ဆိုင်ရာနှင့် လူမှုရေး ဆိုင်ရာ ပြဿနာများစွာကို ဖြစ်စေခဲ့သည်။ ရေကာတာ အတွက် လိုအပ်သော ကြီးမားသည့် ရေလွှမ်းမိုးဧရိယာ ပမာဏသည် ရောဂါတီမြစ်ဝကျွန်းပေါ်ဒေသရှိ စိုက်ပျိုး မြေများအပြင် ကချင်ပြည်သူများအတွက် အရေးကြီး သည့် သမိုင်းဝင် ဘုရားကျောင်းများနှင့် ယဉ်ကျေးမှု နေရာများ ဆုံးရှုံးမှုတို့ကို ဖြစ်စေခဲ့ပါသည်။ ကျေးရွာ များစွာ ပျက်စီးခဲ့ပြီး လူရာပေါင်းများစွာက ၂၀၀၉ နှင့် ၂၀၁၀ တွင် ပြည်တွင်းရွှေ့ပြောင်းခဲ့ရသူများ ဖြစ်ခဲ့ရ ပါသည်။

မြန်မာနိုင်ငံတွင် သဘာဝဓာတ်ငွေ့၊ သတ္တုများနှင့် အဖိုးတန် ကျောက်မျက်ရတနာများ ပေါကြွယ်ဝ ပါသည်။ သို့သော် ဓာတ်သတ္တုတူးဖော်ရေး အခွင့်အရေးများနှင့် အဆိုပါရင်းမြစ်များမှ အကျိုး အမြတ်များ ခွဲဝေမှုတို့အပေါ် သဘောမတူညီမှု များသည် မြန်မာနိုင်ငံဗဟိုအစိုးရနှင့် ဒေသတွင်း

အာဏာပိုင်များကြား ပဋိပက္ခများစွာကို ဖြစ်စေ ခဲ့သည်။ ထို့ပြင် ဓာတ်သတ္တုတူးဖော်ရေးနှင့် ရင်းမြစ် များကို မှောင်ခိုရောင်းချခြင်းမှ ရရှိသည့် အကျိုး အမြတ်များသည် လက်ရှိဖြစ်ပေါ်နေသော လက်နက် ကိုင်ပဋိပက္ခများ၏ အကြောင်းရင်းခံ ဖြစ်သည်။ မလုံလောက်သော ဘေးကင်းရေး စီမံချက်များနှင့် ကာလရှည်သော မိုးရာသီတို့ကြောင့် ကျောက်စိမ်း တွင်းကြီးများမှ တူးဖော်ထုတ်ယူခြင်းသည် အန္တရာယ်များသော မြေပြိုမှုများနှင့် ရေကြီးမှုတို့နှင့် ဆက်စပ်နေပါသည်။ သတ္တုတွင်းတူးသမားများ၊ အထူးသဖြင့် ကျောက်စိမ်းကောက်သူများဟု သိကြသည့် ပုဂ္ဂလိက တူးဖော်သူများသည် အဆိုပါ ဘေးအန္တရာယ်များ ခံစားကြရသူများ ဖြစ်သည်။

တရားမဝင် မူးယစ်ဆေးဝါးများနှင့် ရာဇဝတ်မှုများ

တရားမဝင် မူးယစ်ဆေးဝါး ထုတ်လုပ်မှု၊ မှောင်ခို ရောင်းချမှုနှင့် သုံးစွဲမှုများသည် လူတစ်ဦးချင်းနှင့် အသိုက်အဝန်းများ၏ လုံခြုံရေးအပေါ် ဆိုးရွားသော ခြိမ်းခြောက်မှု ဖြစ်စေပါသည်။ တရားမဝင် မူးယစ် ဆေးဝါးလုပ်ငန်းမှ အကျိုးအမြတ်သည် လက်နက် ကိုင်ပဋိပက္ခကို မီးစာဖြည့်ပေးပြီး ယင်းသည် အကျင့်ပျက်ခြစားမှု အပါအဝင် ရာဇဝတ်မှု လုပ်ရပ်များစွာနှင့် ဆက်စပ်နေပါသည်။ အစဉ်အလာအရလုပ်လာသော ဘိန်းဖြူအပြင် ဓာတုဆေးဝါးများ သုံးစွဲမှုသည် တိုးမြင့်လာနေ ပါသည်။

ဆွေးနွေးပွဲ ပါဝင်သူများစွာအရ ကျူးလွန်သူများ ဒဏ်ခတ်မခံရခြင်းကြောင့် အလွဲသုံးစားလုပ်မှုနှင့် အိမ်တွင်းအပြင် လိင်ပိုင်းဆိုင်ရာ အကြမ်းဖက်မှု အပါအဝင် ရာဇဝတ်မှု တိုးမြင့်လာနေသည်ဆိုသည့် အထွေထွေခံစားချက်တစ်ခု ရှိနေပါသည်။ ထို့ပြင် လက်နက်ကိုင်ပဋိပက္ခ၏ ဆိုးကျိုးဖြစ်သည့်

လူအများကြား လက်နက်ရောက်ရှိမှုပမာဏ မြင့်မားခြင်းသည် ရာဇဝတ်မှုများ၏ ဆိုးရွားပြင်းထန်မှုအပြင် မလုံခြုံမှုဆိုသည့် ယေဘုယျခံစားချက်ကိုပင် ဖြစ်စေပါသည်။

ရှမ်းပြည်နယ်- အသိုက်အဝန်းများသည် မူးယစ်ဆေးဝါးထုတ်လုပ်မှုနှင့် တရားမဝင်ရောင်းချမှု၏ ဆိုးရွားသောဒဏ်ကို ခံစားနေရပါသည်။ နေ့ခင်းကြောင်တောင်ပင် မူးယစ်ဆေးဝါးများ ရောင်းချနေကြပြီး မူးယစ်ဆေးရောင်းချမှုတွင် ပါဝင်နေသူများကြောင့် ဒဏ်ခတ်ခံရခြင်း မရှိပါ။ မူးယစ်ဆေးစွဲသူဦးရေ တိုးပွားလာနေသလိုပင် ခါးပိုက်နှိုက်ခြင်းနှင့် လောင်းကစားလုပ်ခြင်းကဲ့သို့ ဆက်စပ်ရာဇဝတ်မှုများ၏ အရေအတွက်လည်း တိုးပွားလာပါသည်။ “မူးယစ်ဆေးဝါးများသည် လက်နက်ကိုင်ပဋိပက္ခထက် လူ့အသက်များစွာကို ပိုဖျက်ဆီးနေသည်။”^{vii}

စီးပွားရေးအခြေအနေ

မြန်မာနိုင်ငံ၏ စီးပွားရေးအခြေအနေသည် လက်နက်ကိုင်ပဋိပက္ခ၊ Covid-19 ကပ်ရောဂါနှင့် ကမ္ဘာလုံးဆိုင်ရာ ကုန်ဈေးနှုန်းမြင့်တက်မှုများနှင့် ဆက်စပ်ပြီး သိသာထင်ရှားသော မရေရာမှုကို ခံစားရပါသည်။ လျှပ်စစ်ပြတ်တောက်မှုများနှင့် နိုင်ငံတကာကုန်သွယ်ရေးနှင့် နိုင်ငံခြားငွေ လဲလှယ်ရေးတို့အပေါ် ထပ်လောင်း ကန့်သတ်ချက်များကဲ့သို့ မကြာသေးသော နှစ်များက လုံခြုံရေးစီမံချက်များသည် စီးပွားရေးကို ထပ်လောင်း နှောင့်ယှက်နေပါသည်။^{viii} မြန်မာနိုင်ငံသည် အစားအသောက်နှင့် လောင်စာဆီ မိုးထိအောင်မြင့်မားနေသော ဈေးနှုန်းဒဏ်ကို ခံစားနေရပါသည်။ အဆိုပါ တိုးမြှင့်မှုများသည် လယ်ယာစိုက်ပျိုးရေးအတွက် လိုအပ်သည့် အရာများအပါအဝင် အခြေခံစားသောက်ကုန်များ ဝယ်ယူနိုင်မှုအပေါ် သိသိသာသာ သက်ရောက်မှုရှိသည်။^{ix} အချို့သော အရပ်ဖက် အဖွဲ့အစည်းများ (CSOs) သည် မကြာမီ အနာဂတ်တွင် အစားအစာ ပြတ်လပ်မှုဖြစ်နိုင်ခြေရှိသည်ဟု

အဆိုပြုရလောက်အောင်ပင် အခြေအနေမှာ ဆိုးရွားလွန်းနေပါသည်။

လူထုဝန်ဆောင်မှုများ မရှိခြင်း

မြန်မာနိုင်ငံတွင် ကာလရှည်ကြာ လက်နက်ကိုင်ပဋိပက္ခ၊ စီးပွားရေးကပ်ဘေးနှင့် မတည်ငြိမ်သော နိုင်ငံရေးအခြေအနေတို့က အရပ်ဖက်ပြည်သူများ ရှင်သန်နေထိုင်ရန်အတွက် စိန်ခေါ်မှုများစွာ ဖြစ်စေပါသည်။ အကြမ်းဖက်မှု၊ ရာဇဝတ်မှုနှင့် လူ့အခွင့်အရေး ချိုးဖောက်လေ့ရှိသည့် ကြမ်းတမ်းသော လုံခြုံရေး စီမံချက်များကြောင့် ကျန်းမာရေး စောင့်ရှောက်မှုနှင့် စိတ်ပိုင်းဆိုင်ရာ စောင့်ရှောက်မှုအတွက် လိုအပ်ချက်မှာ မြင့်မားလာနေခဲ့ပါသည်။ သို့သော် အဆိုပါ လိုအပ်မှုများသော ဝန်ဆောင်မှုများ ရရှိမှုသည် လိုအပ်ချက်များသည်ဆိုသည့် အကြောင်းရင်းများကြောင့်ပင် အလွန်အမင်း အကန့်အသတ် ဖြင့်သာ ရှိနေပါသည်။ အလားတူပင် ပညာရေးစနစ်သည်လည်း ညံ့ဖျင်းသော အခြေအနေ တွင်ရှိနေကာ လူငယ်မျိုးဆက်၏ ရည်မှန်းချက်များ အပေါ် ကန့်သတ်မှုရှိစေပါသည်။ အာဏာမသိမ်းမီ ကာလက လုပ်ဆောင်ခဲ့သည့် တရားရေးဝန်ဆောင်မှု များသည် အတိုင်းအတာတစ်ခုအထိသာ ဖွံ့ဖြိုးခဲ့ပါသည်။ သို့ဖြစ်ပါ၍ ရာဇဝတ်မှု ကျူးလွန်သူသည် တရားမျှတမှုနှင့် အပိုဆောင်း မတရားဖိနှိပ်မှုမှ ကာကွယ်မှု ရရှိရန် သွားရမည့်နေရာ မရှိပါ။ ဝန်ဆောင်မှုများ ပေးအပ်မှုကို အစားထိုးရန် လုပ်ကိုင်နေသည့် အရပ်ဖက်လူ့အဖွဲ့အစည်းများသည် မြန်မာနိုင်ငံတွင် အာဏာသိမ်းပြီးနောက်ပိုင်း ဖွံ့ဖြိုးတိုးတက်မှု အခြေအနေကြောင့် ဆိုးရွားစွာ အားနည်းလာခဲ့ပါသည်။

ထိခိုက်လွယ် အုပ်စုများ

ထိခိုက်လွယ် အုပ်စုများတွင် ပါဝင်သူများ၏ ကြုံတွေ့ ခဲ့ရသောနှင့် သိရှိခဲ့ရသော မလုံခြုံမှုများသည် လူ့အဖွဲ့ အစည်းတွင် ၎င်းတို့၏ ရပ်တည်ချက်ကြောင့် ပိုသိသာနေသည်ဖြစ်၍ ထိုလူများ၏ အတွေ့အကြုံ များက မြန်မာနိုင်ငံတွင် ခက်ခဲသော အခြေအနေကို ထပ်လောင်း၍ မီးမောင်းထိုးပြနေပါသည်။

အမျိုးသမီးများနှင့် မိန်းကလေးများသည် မြန်မာနိုင်ငံ တွင် အိမ်တွင်းအကြမ်းဖက်နှင့် လိင်အကြမ်းဖက်မှု ပမာဏ မြင့်မားခြင်းကြောင့် အထူးသဖြင့် အားနည်း ချက် ပိုရှိကြသည်။ ဆွေးနွေးပွဲ ပါဝင်သူများသည် တစ်ဆယ့်တစ်နှစ်အရွယ် မိန်းကလေးများ၏ မုဒိမ်း ကျင့်ခံရမှု အဖြစ်အပျက်များအကြောင်းကို ပြောပြခဲ့ ကြသည်။ ကျူးလွန်သူအချို့မှာ စစ်သားများ ဖြစ်သော်လည်း လိင်အခြေပြု ရာဇဝတ်မှုများကို အမျိုးသမီးများနှင့် မိန်းကလေးများ၏ မိသားစုဝင် များက ကျူးလွန်တတ်ကြပါသည်။ ရင်းမြစ်များ မရှိခြင်းက လိင်အကြမ်းဖက်မှုမှ ဖြစ်လာသည့် ကိုယ်နှင့် စိတ်ဒဏ်ရာများကို မလုံလောက်သော (သို့မဟုတ် လုံးဝမရှိသော) ကုစားပေးမှု ဖြစ်စေ ပါသည်။

လိင်အကြမ်းဖက်မှုမှ လွတ်မြောက်သူများ/ ခံစားခဲ့ရ သူများနှင့်အတူ လုပ်ကိုင်နေသည့် ရည်စူးလုပ်ကိုင် နေသော CSOs နှင့် အမျိုးသမီးများကွန်ရက်ရှိသော် လည်း ရင်းမြစ်များ မရှိခြင်းနှင့် ၎င်းတို့ ရင်ဆိုင် နေရ သည့် ခြိမ်းခြောက်မှုများကြောင့် ၎င်းတို့၏ အကူ အညီနှင့် ပံ့ပိုးမှုပေးနိုင်စွမ်းမှာ အကန့်အသတ် ရှိနေပါ သည်။ ထိုအချက်သည် လွတ်မြောက်သူများ/ ခံစားခဲ့ ရသူများအား ဆေးဘက်ဆိုင်ရာ စောင့်ရှောက်မှု၊ ရှုပ် ထွေးသောစိတ်ပိုင်းဆိုင်ရာ အကူအညီနှင့် ဘေးကင်းသော နေထိုင်စရာတို့ ပေးနိုင်စွမ်းအပေါ်

ကန့်သတ်မှုဖြစ်စေပါသည်။ ထို့ပြင် လွတ်မြောက်သူ များ/ ခံစားခဲ့ရသူများအားသည် ဥပဒေစိုးမိုးမှု မရှိခြင်း ကြောင့် တရားဥပဒေအတိုင်း စွဲဆိုလုပ်ကိုင်ခဲ့ခြင်း မရှိပါ။

ကိုယ်ဝန်ရသွားသည့် အမျိုးသမီးများနှင့် မိန်းကလေး များစွာသည် ကိုယ်ဝန်ဖျက်ချရသည့် ဆိုးရွားလှသော အခြေအနေတစ်ရပ်ကို ရင်ဆိုင်ကြရပါသည်။ ဆေးရုံ ဆေးခန်းများ မရှိခြင်းကလည်း ထပ်ဆောင်း ကျန်းမာရေးပြဿနာများနှင့် စိတ်ဒဏ်ရာရခြင်းတို့ကို ဦးတည်စေသည့် ဘေးမကင်းသော နည်းလမ်းများ ကိုသာ ရွေးချယ်ရစေပါသည်။ အထူးသဖြင့် အမျိုးသမီးများ၊ အချို့မှာ လိင်ပိုင်းဆိုင်ရာ ကျူးလွန် ခံရသူများကြားတွင် သေကြောင်းကြံစည်မှုများ မြင့်တက်လာခြင်းနှင့် ပတ်သက်သည့် အစီရင်ခံစာ များလည်း ရှိပါသည်။^x

အမြောက်ဖြင့်ပစ်ခတ်ခြင်း၊ ပေါက်ကွဲခြင်းများနှင့် တိုက်ပွဲများ၏ အခြားလက္ခဏာများသည် ကလေး များအပေါ် စိတ်ဒဏ်ရာများစွာဖြစ်စေသည့် ဆိုးရွား သော သက်ရောက်မှုရှိသည်ဟု ဆွေးနွေးပွဲပါဝင်သူ များက အသားပေးပြောပြပါသည်။ လက်နက်ကိုင် ပဋိပက္ခနှင့် ရင်ဆိုင်တွေ့ရသည့် ကလေးများသည် PTSD (ထိခိုက်မှုအပြီးဖြစ်သော စိတ်ပိုင်းဆိုင်ရာ ရောဂါ)၊ အိပ်စက်မှုပြဿနာများ၊ နှောင့်ယှက်မှု ရှိသော ဆော့ကစားမှုနှင့် စိတ်ဓာတ်ပိုင်း၊ စိတ် ခံစားချက်ပိုင်းနှင့် အပြုအမူပိုင်း ရောဂါလက္ခဏာ များကို ခံစားရလေ့ရှိသည်။^{xi} ထို့ပြင် ပညာရေး အရည်အသွေးမီခြင်းနှင့် အလုပ်အခွင့်အလမ်းများ မရှိခြင်းတို့က ကလေးငယ်များနှင့် လူငယ်များကို အနာဂတ် မျှော်လင့်ချက် ပျက်သုဉ်းစေပါသည်။ ဆွေးနွေးပွဲတက်ရောက်သူတစ်ဦး၏ ပြောပြချက်- “သူတို့မှာ မူးယစ်ဆေးရောင်းမလား၊ လက်နက်ကိုင် အဖွဲ့ဝင်မလား၊ လူယက်မှုလုပ်မလား

ဒါမှမဟုတ် နိုင်ငံခြားထွက်မလားဆိုတဲ့ ရွေးချယ်စရာ တွေပဲ ရှိတော့တာပါ။”

၂၀၂၁ တွင် အာဏာသိမ်းပြီးနောက် လက်နက်ကိုင် ပဋိပက္ခသည် မြန်မာနိုင်ငံအနှံ့အပြားတွင် ပြန်လည် အစပျိုးလာခဲ့ပြီး လူများစွာကို အိုးအိမ်စွန့်ခွာရစေကာ ပြည်တွင်းရွှေ့ပြောင်းနေထိုင်သူ (IDPs) များစွာ ရှိလာ စေပါသည်။ ရွှေ့ပြောင်းရသည့် အကြောင်းရင်းနှင့် မသက်ဆိုင်ဘဲ အိုးအိမ်၊ အသက်မွေးဝမ်းကျောင်းနှင့် မိသားစုနှင့် သူငယ်ချင်းများ၏ လူမှုကွန်ရက် ဆုံးရှုံးမှု တို့သည် စိတ်ဒုက္ခရောက်မှု၊ မလုံခြုံမှုအပြင် ကွဲကွာမှု ခံစားချက်တို့ကို ဖြစ်စေပါသည်။ IDPs အချို့သည် နေရာတစ်ခုထက်ပိုပြီး ရွှေ့ပြောင်းခံကြရ သောကြောင့် စိတ်ဒဏ်ရာနှင့် မရေရာမသေချာမှု ခံစားချက်ကို ခံစားကြရသည်။ သွားလာရခြင်းသည် အန္တရာယ်များလာသောကြောင့် ထွက်ပြေးရခြင်း သည် ဘေးကင်းရေးစွန့်စားမှုများနှင့်လည်း ဆက်စပ် နေပါသည်။ IDP စခန်းများသည် ဘေးကင်းလေ့မရှိဘဲ လိင်ပိုင်းဆိုင်ရာနှင့် လိင်အခြေပြု အကြမ်းဖက်မှုတို့ အပါအဝင် အကြမ်းဖက်မှုကို ပေါ်ပေါက်စေပါသည်။ စခန်းများတွင် နေထိုင်ရသူများသည် သက်မွေးဝမ်း ကျောင်းအသစ် ရှာဖွေရခြင်း၊ အစားအစာရှာရခြင်း၊ သန့်ရှင်းရေးပစ္စည်းများ၊ ကျန်းမာရေးစောင့်ရှောက်မှု နှင့် ပညာသင်ကြားရေးတို့ ရရှိရေးတို့အတွက် အခက်အခဲများစွာကို ရင်ဆိုင်ကြရသည်။

နိုင်ငံတွင်း ရွှေ့ပြောင်းမှုသည် အထူးသဖြင့် အမျိုးသမီးများ၊ မိန်းကလေးများနှင့် ကလေးငယ်များ အပေါ်အပျက်သဘော သက်ရောက်မှု ရှိပါသည်။ လုံခြုံမှုမရှိသော IDP စခန်းများတွင်

အမျိုးသမီးများနှင့် မိန်းကလေးများသည် လိင် အကြမ်းဖက်ခံရနိုင်ခြေ ပိုမြင့်မားပါသည်။ စီးပွားရေး အခွင့်အလမ်းများနှင့် ယဉ်ကျေးမှု အတားအဆီးများ မရှိခြင်းကြောင့် အမျိုးသမီးများအတွက် သက်မွေး ဝမ်းကျောင်း အလုပ်အသစ်တစ်ခု ရရှိရန်မှာ ခက်ခဲ နေပါသည်။^{xiii} ရွှေ့ပြောင်းရခြင်းကြောင့်ဖြစ်သည့် မတည်ငြိမ်သော အခြေအနေသည် ကလေးများ အတွက် ပညာရေးကို အနှောင့်အယှက်ဖြစ်စေပြီး လုံလုံလောက်လောက် ကုသမပေးပါက တစ်သက် တာ ခံစားသွားရမည့် စိတ်ဒဏ်ရာတို့ ဖြစ်စေ ပါသည်။^{xiii} မလုံခြုံမှုများနှင့် ပတ်သက်ပြီး ဆွေးနွေးချက်များစွာတွင် ပါဝင်သူများစွာက စိတ် ကျန်းမာရေးစောင့်ရှောက်မှုနှင့် ပိုကျယ်ပြန့်သော လူမှု စိတ်ပိုင်းဆိုင်ရာ အကူအညီအတွက် လိုအပ်ချက် ကို အသားပေးပြောပြကြပါသည်။ လိုအပ်ချက်သည် ကလေးများ၊ လိင်အကြမ်းဖက်မှု ဒုက္ခခံစားရသူများ/ လွတ်မြောက်သူများနှင့် ဒေသ တွင်း CSOs နှင့် အခြား အကူအညီကွန်ရက်များတွင် တက်ကြွစွာပါဝင်သူများ အတွက် အထူးသဖြင့် အရေးကြီးဖြစ်ပါသည်။ လက်နက်ကိုင်ပဋိပက္ခ၊ အကြမ်းဖက်သော ရာဇဝတ်မှု များ၏ မြင့်တက်လာမှု၊ စီးပွားရေးကပ်ဘေးနှင့် အခြေခံလူသုံးကုန်များကို ညံ့ဖျင်းသော ထောက်ပံ့မှု တို့၏ စုပေါင်းသက်ရောက်မှုများသည် စိတ် ကျန်းမာရေးအတွက် အားစိုက်လုပ်ရမည့်အရာများ ဖြစ်သည်။ လူများစွာ၏ စိတ်ကျန်းမာရေး အားနည်းမှုသည် ရာဇဝတ်မှု၊ မယုံကြည်မှုနှင့် အခြေခံအားဖြင့် လူမှုအဖွဲ့အစည်းနှင့် အရပ်ဖက် အဖွဲ့အစည်း အားနည်းလာခြင်းတို့ကို ဖြစ်စေပါသည်။

ဒဏ်ခတ်မခံရခြင်းသည်လည်း အသိုက်အဝန်းများစွာ နေထိုင်သည့် နေရာများတွင် မရေရာမှုကို ဖြစ်စေပြီး ပါဝင်ပြောကြားသူများ၏ ကြုံတွေ့ခဲ့ရသောနှင့် သိရှိခဲ့ရသော မလုံခြုံမှုများကို ပိုနက်နဲစေသည့် အကြောင်းအချက်များအနက် တစ်ခုဖြစ်သည်ဟု ပါဝင်ပြောကြားသူများစွာက ထောက်ပြခဲ့ပါသည်။

မရေရာမှုနှင့် မလုံခြုံမှု အခြေအနေတွင် အလေ့အကျင့်ကောင်းများ

ဆွေးနွေးပွဲတွင် ပါဝင်ပြောကြားသူများသည် ဖေဖော်ဝါရီလ ၂၀၂၁ တွင် အာဏာသိမ်းပြီးနောက် ပိုဆိုးရွားလာသည့် ပျံ့နှံ့နေသော မယုံကြည်မှု ခံစားချက်အကြောင်းကို ဆွေးနွေးခဲ့ကြသည်။ အသိုက်အဝန်းများအတွင်း လူအများသည် မည်သူက မြန်မာ့တပ်မတော်ကို ထောက်ပံ့ပြီး မည်သူက EAOs နှင့် ဆက်သွယ်သည်ကို မသိကြပါ။ အထူးသဖြင့် အာဏာသိမ်းပြီးနောက်ပိုင်း ဆန္ဒပြပွဲများတွင် ပါဝင်ခဲ့ကြသူများသည် အဖမ်းဆီးခံရသည်ကို စိုးရိမ်ကြပြီး အချို့သော အခြေအနေများတွင် မိမိတို့၏ နေ့စဉ် လုပ်ငန်းဆောင်တာ လုပ်ကိုင်ခြင်းနှင့် နေအိမ်မှ ထွက်ခွာခြင်းကို တားဆီးသည့် အမြဲ ကြောက်လန့်မှု ဖြင့် ရှင်သန်နေရပါသည်။ Covid-19 ကပ်ရောဂါသည် လူမှုရေးလုပ်ဆောင်မှုများနှင့် ဆက်သွယ်ပြောဆိုမှု များကို ကန့်သတ်ခဲ့ပါသည်။ လက်ရှိဖြစ်နေသော လက်နက်ကိုင်ပဋိပက္ခ၊ ရာဇဝတ်နှုန်းမြင့်တက် လာခြင်းအပြင် ခရီးသွားခြင်းမှ တားမြစ်သည့် လုံခြုံရေးစီမံချက်တို့နှင့် ပေါင်းစပ်ပြီး ၎င်းကလည်း ယုံကြည်စိတ်ချမှုနှင့် ပတ်သက်ပြီး ပို၍ပင် ဆိုးရွားစေခဲ့သည်။

အခက်အခဲများ ရှိလင့်ကစား အဆိုပါ အကျပ်အတည်းများကို ကျော်လွှားနိုင်ရန် အချင်းချင်းကူညီပေးနေသည့် အသိုက်အဝန်းအဖွဲ့ဝင်များ၏ ချီးကျူးလောက်သော ဥပမာများ ရှိပါသည်။ အိမ်နီးချင်းများသည် အစားအစာနှင့် မလုံခြုံမှုနှင့် ဘေးကင်းရေး ပြဿနာများကို ဖြေရှင်းရန် အတူလုပ်ကိုင်ကြသည်။ အချို့က အိမ်ကနေထွက်ခွာသည့်အခါ အချိန်မီ ပြန်မလာပါက အမြန်အသိုက်အဝန်း တုံ့ပြန်မှု ရှိစေဖို့ ခရီးစဉ်အကြောင်း အိမ်နီးချင်းတွေကို အသိပေးပြောပြကြပါသည်။ အချို့ကတော့ အသိုက်အဝန်းများတွင် ဖလှယ် သို့မဟုတ် မျှဝေပေးနိုင်မည့် ဟင်းသီးဟင်းရွက်များကို စိုက်ပျိုးရန် မိမိတို့၏ ခြံများကို အသုံးပြုကြသည်။ အချို့က IDPs သို့ တိုက်ရိုက်သွားရောက်ပြီး အစားအသောက် ပေးဝေကြသည်။ ခရီးသွားလာခြင်းက ပိုတိုး၍ ခက်ခဲလာသည့်အပြင် အန္တရာယ်များလှသောကြောင့် ဆေးဝါးကုသမှုအတွက် သွားလာခြင်း အပါအဝင် လူအများလိုအပ်သည့်အရာများအတွက် ကားမောင်းပို့ခြင်း ပုံစံဖြင့် အကူအညီသည် မလုံခြုံမှုကို ကိုင်တွယ်ဖြေရှင်းပေးရန် အလွန်အရေးပါသော နောက်ထပ်ချဉ်းကပ်နည်းတစ်ခု ဖြစ်ပါသည်။

အိမ်နီးချင်းများကြား ကိုယ်တိုင်အကူအညီ၏ ဤဥပမာများအပြင် အရပ်ဖက်လူမှုအဖွဲ့အစည်းများသည် မရေရာသော ပတ်ဝန်းကျင်တွင် လုပ်ကိုင်နေရလင့်ကစား အသိုက်အဝန်းများစွာတွင် အရေးပါသော ကဏ္ဍက ပါဝင်နေပါသည်။ CSOs က အသိုက်အဝန်းများအတွက် ပေးအပ်သည့် အကူအညီ အချိန်အခါနှင့် ပမာဏကို အကန့်အသတ်ဖြစ်စေသည့်အပြင် အကန့်အသတ်ရှိသော ရင်းမြစ်များအပေါ် အပိုဆောင်း ဝန်ပိုမှုဖြစ်စေသည့် စီစဉ်နိုင်စွမ်းမရှိခြင်းသည် CSO များစွာတွင် မရေရာမှု၏ အဓိက သက်ရောက်မှုများ အနက်

တစ်ခုဖြစ်သည်ဟု ဆွေးနွေးပွဲ တက်ရောက်သူများက ပြောပြပါသည်။ လုံခြုံရေး စီမံချက်များအပြင် မြန်မာ့ လူ့အဖွဲ့အစည်းကို နိုင်ငံတကာ ငွေကြေးစီးဆင်းမှု များနှင့် သီးခြားခွဲထုတ်ရန် ကြိုးပမ်းမှုများကြောင့် CSOs သည် နိုင်ငံတကာ အသိုက်အဝန်းနှင့် အားနည်းသော ချိတ်ဆက်မှုများသာ ရှိနေပါသည်။

အသိုက်အဝန်းအချို့သည် ခက်ခဲသော ဘဝ အခြေအနေများတွင် အကူအညီ ရှာဖွေသည့်အခါ ကချင်နှစ်ချင်းအသင်းတော်ကဲ့သို့ ဘာသာရေး အာဏာပိုင်များအပေါ် အားကိုးကြသည်။ သို့သော် ဘာသာရေးခေါင်းဆောင်များ၏ လုပ်ပိုင်ခွင့်အာဏာ နှင့် ရင်းမြစ်များသည် အထူးသဖြင့် လိင်အကြမ်းဖက် သည့် အမှုများတွင် အကန့်အသတ်ရှိပါသည်။

သက်ဆိုင်သူအားလုံးပါဝင်သော ပူးပေါင်းလုပ်ကိုင်မှုအတွက် အကြံပြုချက်များနှင့် အခွင့်အလမ်းများ

ဆွေးနွေးပွဲ တက်ရောက်သူများသည် သက်ဆိုင်သူ ပူးပေါင်းလုပ်ကိုင်မှုအတွက် အခွင့်အလမ်းများကို ဖော်ထုတ်ခဲ့ကြပြီး အသိုက်အဝန်းများတွင် မလုံခြုံမှု များနှင့် မရေရာမှုများ၏ အပျက်သဘော သက်ရောက်မှုများကို လျှော့ချရန် နည်းလမ်းအတွက် အကြံပြုချက်များ ပေးခဲ့ကြသည်။ အကြံဉာဏ် အချို့တွင် အောင်မြင်သော အလေ့အထများ တည်ဆောက်ခြင်းနှင့် စိတ်ချရသော CSOs၊ ဒေသတွင်းအဖွဲ့များ၊ ကွန်ရက်များနှင့် ဘာသာရေး အာဏာပိုင်များကို ထောက်ပံ့ခြင်းတို့ ပါဝင်သည်။ ဆွေးနွေးပွဲတက်ရောက်သူများသည် ဒေသတွင်း အဆင့်ရှိ အိမ်နီးချင်းများကြားတွင် ပူးပေါင်း ဆောင်ရွက်မှုကို အားပေးခြင်းနှင့် အကူအညီကို

အစီအစဉ်တကျပေးခြင်းဖြင့် ယုံကြည်မှုကို အားပေး ရန်နှင့် ဒဏ်ခံနိုင်မှု တည်ဆောက်ရန်အလို့ငှာ အသိုက်အဝန်းများအကြားတွင် ဆက်ဆံပြောဆိုရေး တိုးမြှင့်ရေးအပေါ် အလေးပေးသင့်သည်ဟုလည်း အကြံပြုခဲ့သည်။

မြန်မာနိုင်ငံပြင်ပတွင် အခြေစိုက်သည့် နိုင်ငံတကာ အသိုက်အဝန်းအပြင် ပညာရေးအဖွဲ့များသည် ဒေသတွင်း ကွန်ရက်များနှင့် CSOs ကို တိုက်ရိုက် ချိတ်ဆက်ခြင်းဖြင့် ဤအောက်ခြေမှစသည့် ချဉ်းကပ်နည်းကို ပံ့ပိုးပေးနိုင်ပါသည်။ မြန်မာနိုင်ငံ ဥပဒေက ပြဋ္ဌာန်းသည့် ကန့်သတ်ချုပ်ချယ်မှုများကို ထောက်ဆလျှင် ဤသို့လုပ်ရန်မှာ မလွယ်ကူသည့် အပြင် ပူးပေါင်းဆောင်ရွက်မှုအတွက် အခွင့်အလမ်း များကလည်း ကန့်သတ်ချက်ရှိပါသည်။ ပူးပေါင်း လုပ်ကိုင်ခြင်းသည် အစပိုင်းတွင် အသိပညာ ဖလှယ်မှု “သာ” ပါဝင်နိုင်သော်လည်း တိုက်ရိုက် ဆက်သွယ်ပြောဆိုမှု ရှိရေးသည် အသိုက်အဝန်း များနှင့် အရပ်သားများအပေါ် လက်နက်ကိုင် ပဋိပက္ခ၏ သက်ရောက်မှုကို လျော့ချရန် အောက်ခြေကစသည့်ချဉ်းကပ်နည်းတွင် အဖိုးတန်သော လေ့ကျင့်ထိစာတစ်ခု ဖြစ်ပါသည်။ အသိုက်အဝန်းအပြင် ပညာရေးအဖွဲ့များသည် ဒေသတွင်း ကွန်ရက်များနှင့် CSOs ကို တိုက်ရိုက်ချိတ်ဆက်ခြင်းဖြင့် ဤအောက်ခြေမှ စသည့် ချဉ်းကပ်နည်းကို ပံ့ပိုးပေးနိုင်ပါသည်။ မြန်မာနိုင်ငံဥပဒေက ပြဋ္ဌာန်းသည့် ကန့်သတ်ချုပ်ချယ် မှုများကို ထောက်ဆလျှင် ဤသို့လုပ်ရန်မှာ မလွယ်ကူသည့်အပြင် ပူးပေါင်းဆောင်ရွက်မှုအတွက် အခွင့်အလမ်းများကလည်း ကန့်သတ်ချက်ရှိပါသည်။ ပူးပေါင်းလုပ်ကိုင်ခြင်းသည် အစပိုင်းတွင် အသိပညာ ဖလှယ်မှု “သာ” ပါဝင်နိုင်သော်လည်း တိုက်ရိုက် ဆက်သွယ်ပြောဆိုမှု ရှိရေးသည်

အသိုက်အဝန်းများနှင့် အရပ်သားများအပေါ် လက်နက်ကိုင်ပဋိပက္ခ၏ သက်ရောက်မှုကို လျော့ချရန် အောက်ခြေကစသည့် ချဉ်းကပ်နည်းတွင် အဖိုးတန်သော လေ့ကျင့်ထိန်းသိမ်းမှု ဖြစ်ပါသည်။

- ပညာရေးအဖွဲ့များ- စုံညီတွေ့ဆုံမှုများနှင့် အခြား သုတေသနနှင့် ပညာရေးအသင်းအဖွဲ့တို့က မြန်မာ ကျောင်းသားများ၊ ပညာရေးအဖွဲ့များနှင့် အရပ်ဖက် လူ့အဖွဲ့အစည်း ကိုယ်စားလှယ်များကို ပစ်မှတ်ထားသည့် နေထိုင်ရာ နေရာတွင်း ပညာသင်ဆရာများနှင့် အလည်အပတ် ထောက်ပံ့ ကြေးများ စီစဉ်နိုင်သည်ဟု တက္ကသိုလ် များက ယူဆပါသည်။ မြန်မာ ကျောင်းသားများနှင့် ပညာရေး အဖွဲ့များကြား ကြော်ငြာထားသည့် အွန်လိုင်းသင်တန်းများ၊ သင်ခန်းစာ အခန်းဆက် များနှင့် အွန်လိုင်းဆွေးနွေးပွဲများသည် နိုင်ငံတကာ နှင့် မြန်မာ ပညာရပ် အသိုက်အဝန်းကြားတွင် စကားဝိုင်းများကို ရှိလာစေပါသည်။ အဆိုပါ လုပ်ဆောင်မှုများတွင် ပါဝင်ခြင်းကို ဘာသာစကား တတ်မြောက်မှုဖြင့် ကန့်သတ်ထားသော်လည်း ပညာရေး အသိပညာ ဖလှယ်မှု၏ အကျိုးကျေးဇူး များသည် တစ်လိမ့်ချင်းသွားပြီး အင်္ဂလိပ်စကား သို့မဟုတ် နိုင်ငံတကာပညာရေးအသိုက်အဝန်းက အသုံးပြုသည့် အခြားဘာသာစကားများ မကျွမ်းကျင်သူများကိုလည်း အခြေခံအားဖြင့် အကျိုးပြုပါမည်။

- နိုင်ငံတကာ အသိုက်အဝန်း- နိုင်ငံတကာ NGOs နှင့် ပြည်နယ်များသည် IDP စခန်းများအပါအဝင် ဒေသန္တရ အသိုက်အဝန်းများ အနေဖြင့် လောလောဆယ်တွင် အလွန်ကန့်သတ်ထားသည့် လူသားချင်းစာနာသော အကူအညီများ ရရှိနိုင်မှုကို

တိုးတက်အောင် လုပ်ဆောင်ပေးရန်လည်း လိုအပ်ပါသည်။ ပညာရေးအဖွဲ့ကဲ့သို့ပင် ပဋိပက္ခ ဖြစ်ပွားရာနေရာတွင် အခြေစိုက်သည့် CSOs သည်လည်း ၎င်းတို့၏ မြန်မာနိုင်ငံမှ အဆင့်တူသူ များနှင့် တိုက်ရိုက်ချိတ်ဆက်ပြီး ဗဟုသုတ ဖလှယ်ရေး လမ်းကြောင်းများကို ဖော်ဆောင်နိုင် ပါသည်။ ထို့ပြင် နိုင်ငံတကာ အသိုက်အဝန်းသည် အင်္ဂလိပ်ဘာသာစကား သို့မဟုတ် စကားပြန်ဖြင့် အွန်လိုင်းသင်ခန်းစာများ သင်ကြားပို့ချမှုပေးခြင်း၊ အမျိုးသမီးများ၏ ဒေသတွင်း ကွန်ရက်ကို လိုင်အကြမ်းဖက်မှု ခံရသူများ/ လွတ်မြောက် သူများအတွက် စိတ်ကူထုံးတွင် သင်တန်းပေးခြင်း သို့မဟုတ် စကားပြန်များအသုံးပြု၍ စိတ်ကူထုံး တိုက်ရိုက်ပေးခြင်းကဲ့သို့ မြန်မာနိုင်ငံတွင် လိုအပ် နေသည့် ဝန်ဆောင်မှုများ ပံ့ပိုးဆောင်ရွက်ပေးရန် ကူညီပေးနိုင်ပါသည်။^{xiv}

အင်္ဂလိပ်ဘာသာဖြင့် အခမဲ့ အွန်လိုင်းသင်တန်းများ စာရင်း

- EdX (အခပေးအသိအမှတ်ပြုလက်မှတ် ရွေးချယ်ခွင့်ပါသည့် အခမဲ့ သင်တန်းများ)- <https://www.edx.org>
- Coursera (အခမဲ့နှင့် အခပေး သင်တန်းများ)- <https://www.coursera.org/courses?query=free>
- Khan Academy (အခမဲ့သင်တန်းများ၊ အထူးသဖြင့် တက္ကသိုလ်မတက်ခင် အဆင့်)- <https://www.khanacademy.org>

မိမိတို့၏ စကားဝိုင်းများအတွင်း ခေါင်းဆောင်မှုနှင့် ငြိမ်းချမ်းရေး စေ့စပ်ညှိနှိုင်းမှုများတွင် အမျိုးသမီးများ ၏ ပါဝင်လုပ်ကိုင်ရန် ခိုင်မာသော ဆန္ဒရှိသည်ကို သိသိသာသာ မြင်တွေ့ခဲ့ရသည်။ မြန်မာအစိုးရသည် ပါလီမန်နှင့် ငြိမ်းချမ်းရေး ဆွေးနွေးပွဲများတွင် အမျိုးသမီးပါဝင်မှုကို အနည်းဆုံးဖြစ်စေရန် ကန့်သတ်ဦးရေ ချမှတ်ထားသော်လည်း အမျိုးသမီး များက “ဇာတ်ခုံနောက်ကွယ်တွင်” အလွန်

တက်ကြွသည်ဆိုသည့် အချက်ရှိလင့်ကစား အဆိုပါ ရည်မှန်းချက်များ ပြည့်မီခဲ့သည်ဟု ဖြစ်ခဲ့ပါသည်။^{xv} လက်နက်ကိုင်ပဋိပက္ခများနှင့် လုံခြုံရေး ပြဿနာများက အမျိုးသမီးများနှင့် မိန်းကလေးများအပေါ် အချိုးမညီစွာ ထိခိုက်စေသည့်အချက်အပြင် ဒေသတွင်းကွန်ရက်များနှင့် အရပ်ဖက်လူမှု အဖွဲ့အစည်းများတွင် အမျိုးသမီးများ၏ တက်ကြွစွာ ပါဝင်မှုတို့ကို ထောက်ဆလျှင် ပြည်နယ်နှင့် ဗဟိုအစိုးရအဆင့်ရှိ နိုင်ငံရေးအသင်းအဖွဲ့များ၊ ဒေသတွင်းကောင်စီများနှင့် ငြိမ်းချမ်းရေး စေ့စပ်ညှိနှိုင်းမှုများ အပါအဝင် အာဏာရှင်ဆန့်ကျင်ဘက် အမျိုးသမီးများ၏ ကိုယ်စားပြုမှုကို တိုးမြှင့်ရန်မှာ မရှိမဖြစ်လိုအပ်ပါသည်။

ဆွေးနွေးပွဲ ပါဝင်သူများအား ၎င်းတို့၏ အတွေ့အကြုံများနှင့် ဗဟုသုတကို မျှဝေခြင်းအတွက် အထူးပင် ကျေးဇူးတင်ပါသည်။ ၎င်းတို့၏ စိတ်ပါဝင်စားမှုမရှိပါက သက်ဆိုင်သူအားလုံးပါဝင်သော ဆွေးနွေးပွဲ မဖြစ်နိုင်ခဲ့ပါ။

Conflict Platform ၏ အပြောင်းအလဲအတွက် ကွန်ရက်အကြောင်း

အပြောင်းအလဲအတွက် ကွန်ရက်သည် ပဋိပက္ခ၊ ရာဇဝတ်မှုနှင့် လုံခြုံရေးသုတေသနအတွက် ယူကေ သုတေသနကောင်စီ၏ မိတ်ဖက်လုပ်ကိုင်မှုက ငွေကြေးထောက်ပံ့သည့် 2017 ခုနှစ်၊ ဇန်နဝါရီလ 1 ရက်တွင် စတင်ခဲ့သည့် Oxford တက္ကသိုလ်တွင် အခြေစိုက်သည့် (Conflict Platform, www.conflictplatform.ox.ac.uk) ပရောဂျက်၏ ဒုတိယအဆင့် ဖြစ်သည်။ Conflict Platform သည် ပဋိပက္ခတွင် ပါဝင်သူ၊ အသုံးပြုသည့် နည်းလမ်းများ၊ ပဋိပက္ခကို မီးစပျိုးပေးသည့် ရင်းမြစ်များ၊ ပဋိပက္ခဖြစ်ပေါ်သည့် ပတ်ဝန်းကျင်များနှင့် လူအများ၊ အသိုက်အဝန်းများနှင့် လူ့အဖွဲ့အစည်းများအပေါ် သက်ရောက်မှုဆိုင်ရာ ရှုထောင့်ငါးခုဖြင့် ပြောင်းလဲနေသော ပဋိပက္ခ၏ လှုပ်ရှားမှုအင်အားများအပေါ် နားလည်မှုကို ပိုအားကောင်းစေရန် ကြိုးပမ်းနေပါသည်။ အဖွဲ့သည် ပဋိပက္ခ၏ ရှုထောင့်ငါးခုတွင် အပြောင်းအလဲများကို စိစစ်ရန် လက်နက်ကိုင် ပဋိပက္ခများနှင့် တူးလ် ([UN ဆောင်းပါး](#)ကို ကြည့်ပါ) ၏ ဆန်းသစ်သော ရုပ်လုံးပေါ်ပြသမှုကို ဖော်ဆောင်ခဲ့သည်။^{xvi} ပရောဂျက်၏ ဒုတိယအဆင့်အတွက် ကျွန်ုပ်တို့သည် ကမ္ဘာကြီး၏ အရှည်ကြာဆုံးသော ပဋိပက္ခအချို့အဖြစ် မြန်မာနိုင်ငံနှင့် အာဖရိကဦးချိုဒေသတို့ကို ရွေးချယ်ခဲ့ကြသည်။ ဤအဆင့်တွင် ကျွန်ုပ်တို့၏ ရည်မှန်းချက်သည် လက်နက်ကိုင်ပဋိပက္ခကြောင့် ထိခိုက်နစ်နာသည့် အသိုက်အဝန်းများကို အကျိုးပြုသည့် Conflict Platform ၏ အပြုသဘော သက်ရောက်မှုကို ပိုနက်ရှိုင်းစေပါသည်။ ဤလုပ်ဆောင်ချက်များတွင် ပဋိပက္ခကို ကိုယ်တွေ့ကြုံခဲ့ရသည့် ဒေသတွင်းခေါင်းဆောင်များ၊ ပညာရှင်များ၊ မူဝါဒရေးဆွဲသူများနှင့် ပဋိပက္ခနှင့် ဆက်စပ်နယ်ပယ်များ (ဥပမာ၊ မူဝါဒ၊ လုံခြုံရေး၊ ဖွံ့ဖြိုးတိုးတက်ရေး) တွင် ကျွမ်းကျင်သည့် ပညာရေးအဖွဲ့များက အချင်းချင်း ပြောဆိုကြသည့် ဆန်းသစ်သော သက်ဆိုင်သူအားလုံးပါဝင်သည့် ဆွေးနွေးပွဲနှင့် ကျွန်ုပ်တို့၏ တွေ့ရှိချက်များ ပါဝင်ပါသည်။ ခေတ်မီနည်းပညာများကို ဖန်တီးမှုအားကောင်းစွာ အသုံးပြုခြင်းဖြင့် ကျွန်ုပ်တို့သည် ဆွေးနွေးပွဲတက်ရောက်သူများကို ဆွေးနွေးပွဲအတွင်း ဆွေးနွေးမှုများအတွက် ပြောပြချက်ပုံစံအမျိုးမျိုး ဖော်ပြရန်နှင့် ပါဝင်သူများကြား ထပ်လောင်း အသိပညာဖလှယ်နိုင်စေရန် ဆန်းသစ်သော ရင်းမြစ်များကို ဓာတ်ပုံအက်ဆေးများ၊ ပုံပြင်ပြောပြခြင်းနှင့် ဝဘ်အခြေပြု သရုပ်ဖော်ခြင်းများဖြင့် ပေါင်းစည်းသွားပါမည်။

ပရောဂျက်မိတ်ဖက်များ-

- [ကမ္ဘာလုံးဆိုင်ရာ လုံခြုံရေး အစီအစဉ်](#) (Oxford တက္ကသိုလ်)
- [Danish Refugee Council](#)
- [International Alert](#)
- [UN System Staff College](#)

Conflict Platform ၏ Network for Change ကို Art & Humanities Research Council က ရက်စရာစွာဖြင့် ငွေကြေးထောက်ပံ့ပါသည်။

Arts and Humanities Research Council

Global Security Programme အကြောင်း-<https://globalsecurity.web.ox.ac.uk>

Pembroke ကောလိပ်တွင် အခြေပြုသည့် ကမ္ဘာလုံးဆိုင်ရာ လုံခြုံရေး အစီအစဉ် (GSP) သည် မျက်မှောက်ခေတ်ကမ္ဘာကြီးတွင် ကမ္ဘာလုံးဆိုင်ရာ လုံခြုံရေးအတွက် နောက်ဆုံးပေါ်နည်းပညာ သုတေသနကို လုပ်ဆောင်ပေးပါသည်။ ကမ္ဘာလုံးဆိုင်ရာ လုံခြုံရေး သုတေသနအတွက် သစ်လွင်သော ပညာရပ်နယ်ပယ်စုံ ချဉ်းကပ်နည်းကို အသုံးပြုခြင်းဖြင့် GSP သည် လက်နက်ပိုင်ပဋိပက္ခအခြေအနေတွင် လုံခြုံရေးဆိုင်ရာ လှုပ်ရှားမှုများ၊ နယ်စပ်တွင် အကြမ်းဖက်မှုနှင့် ကမ္ဘာလုံးဆိုင်ရာ လူစည်းကမ်းချိုးဖောက်သော စီးပွားရေး၊ စစ်ပွဲမှ ငြိမ်းချမ်းရေးသို့ အကူးအပြောင်းများနှင့် မလုံခြုံမှုအတွက် တုံ့ပြန်မှုများတို့အပေါ် အသားပေးပါသည်။ ကျွန်ုပ်တို့သည် ဒေသအလိုက် မလုံခြုံမှုများနှင့် အာဏာနှင့် အစီအစဉ်တွင် ကမ္ဘာလုံးဆိုင်ရာ အပြောင်းအလဲများကြား ချိတ်ဆက်မှုများကို အသားပေးပါသည်။ နိုင်ငံရေးသိပ္ပံနှင့် နိုင်ငံတကာ ဆက်ဆံရေးများတွင် အစပြုခဲ့သော်လည်း ကျွန်ုပ်တို့၏ အလုပ်သည် အခြားလူမှုရေး သိပ္ပံ စည်းကမ်းချက်များမှ အတွေးအမြင်များကိုလည်း ရယူပြီး လူမှုဘာသာရပ်များ၊ ဝိဇ္ဇာဘာသာရပ်များနှင့် STEM တို့နှင့်လည်း ဆွေးနွေးရပါသည်။ ကျွန်ုပ်တို့၏ သုတေသနသည် တိုင်းရင်းသားယဉ်ကျေးမှုဆိုင်ရာ ချဉ်းကပ်မှုများနှင့် သရုပ်ဖော်ပြသမှု နည်းပညာများမှ GIS စိတ်ဖြာလေ့လာချက်ကဲ့သို့ ရေတွက်နည်းများအထိ နည်းလမ်းအမျိုးမျိုး ပေါင်းစပ်ပါဝင်ပါသည်။ ကျွန်ုပ်တို့သည် လုံခြုံရေး၏ တိကျသော သီအိုရီဖော်ဆောင်ရေးအပြင် အသုံးပြုသုတေသနအတိုင်း လုပ်ဆောင်ရေးတို့အပေါ် အလေးပေးပါသည်။ ကျွန်ုပ်တို့အလုပ်၏ အပြုသဘော သက်ရောက်မှု ပိုရှိလာစေရန် ကျွန်ုပ်တို့သည် ကုလသမဂ္ဂအဖွဲ့အမျိုးမျိုးအပြင် ပဋိပက္ခနယ်မြေများရှိ တက္ကသိုလ်များနှင့် ကာလရှည်ကြာ လက်တွဲလုပ်ကိုင်မှု ရှိပြီး အစိုးရများနှင့် နိုင်ငံတကာ အဖွဲ့အစည်းများကို အကြံပြုပေးလျက်ရှိပါသည်။

i ပထဝီဝင်ဆိုင်ရာ နယ်ပယ်အတိုင်းအတာတွင် လက်နက်ကိုင်ပဋိပက္ခများ၏ အပြောင်းအလဲများကို Idler Annette, Tkacova Katerina, "Flux တွင် ပဋိပက္ခပုံစံများ- ပဋိပက္ခဆိုင်ရာ အကြမ်းဖက်မှုတွင် အတိုင်းအတာ အပြောင်းအလဲကို ရှင်းပြခြင်း"၊ နိုင်ငံတကာ နိုင်ငံရေးသိပ္ပံ သုံးသပ်ချက်၊ 2023 တွင် ပုံနှိပ်ထုတ်ဝေပါ။

ii Kim Jolliffe၊ *Routledge မျက်မှောက်ခတ် မြန်မာနိုင်ငံ လက်စွဲ* ပါ "ငြိမ်းချမ်းရေးနှင့် ပြန်လည်ရင်ကြားစေရေး"၊ eds. Adam Simpson, Nicholas Farrelly နှင့် Ian Holliday (Oxford: Routledge, 2018), 359-370.

iii UNHCR အာရှပစိဖိတ်အတွက် ဒေသဆိုင်ရာ ဌာန၊ rep., *ဧပြီလ 10 ရက် 2023 အရ မြန်မာနိုင်ငံ အရေးပေါ်အခြေအနေ* (ကုလသမဂ္ဂ ဒုက္ခသည်များဆိုင်ရာမဟာမင်းကြီး (UNHCR)၊ ဧပြီလ 14 ရက်၊ 2023)၊ <https://reporting.unhcr.org/document/4666>။

iv Rebecca Ratcliffe, "မြန်မာ အာဏာသိမ်းမှု- စစ်တပ်က အင်တာနက် ပိတ်ပင်မှုကို ရက်ထပ်တိုးလိုက်သည်" *The Guardian*၊ ဧပြီလ 2 ရက် 2021၊ <https://www.theguardian.com/world/2021/apr/02/myanmar-coup-military-expands-internet-shutdown>။

v Cape Diamond, "မြန်မာ- စည်းကမ်းကြပ်မတ်သည့်ကြားကပင် ကျောက်တွင်း ဘေးအန္တရာယ်များ ဆက်ရှိနေ" *Deutsche Welle* ဇူလိုင်လ 3 ရက်၊ 2020၊ <https://www.dw.com/en/mining-disasters-continue-in-myanmar-despite-regulations/a-54042106>။

vi International Crisis Group, rep., *မီးနှင့် ရေခဲ-မြန်မာနိုင်ငံ ရှမ်းပြည်နယ်တွင် ပဋိပက္ခများနှင့် မူးယစ်ဆေးဝါးများ* (International Crisis Group၊ 8 ရက်၊ ဇန်နဝါရီလ၊ 2019)၊ <https://www.crisisgroup.org/asia/south-east-asia/myanmar/299-fire-and-ice-conflict-and-drugs-myanmars-shan-state>

vii မြန်မာနိုင်ငံ ရှမ်းပြည်နယ်မှ ဆွေးနွေးပွဲ ပါဝင်ဆောင်ရွက်မှု၊ Oxford [အွန်လိုင်း]၊ မေလ 2023။

viii The World Bank, rep., *မြန်မာနိုင်ငံ စီးပွားရေး စောင့်ကြည့်မှု 2023:- မရေရာမှုကို ဖြတ်ကျော်ခြင်း* (The World Bank၊ ဇန်နဝါရီလ 30 ရက်၊ 2023)၊ <https://www.worldbank.org/en/country/myanmar/publication/myanmar-economic-monitor-january-2023-navigating-uncertainty>။

ix Women's League of Burma, rep., *ဩဂုတ်-စက်တင်ဘာလ 2022 ဗမာ/မြန်မာနိုင်ငံ၏ အခြေအနေ အပြောင်းအလဲ* (Women's League of Burma၊ နိုဝင်ဘာလ 1 ရက်၊ 2022)၊ <https://www.womenofburma.org/reports/august-september-situation-update-burmayanmar>။

x Women's League of Burma, *ဩဂုတ်လ-စက်တင်ဘာလ 2022 အခြေအနေ အပြောင်းအလဲ*။

xi Michelle Slone and Shiri Mann, "လူငယ်များအပေါ် စစ်ပွဲ၊ အကြမ်းဖက်မှုနှင့် လက်နက်ကိုင်ပဋိပက္ခ၏ ဆိုးကျိုးများ- စနစ်တကျ သုံးသပ်ချက်" *Child Psychiatry & Human Development* 47 (ဇန်နဝါရီလ 18 ရက်၊ 2016)- 950-65, <https://doi.org/10.1007/s10578-016-0626-7>.

xii Women's League of Burma, *ဩဂုတ်လ-စက်တင်ဘာလ 2022 အခြေအနေ အပြောင်းအလဲ*။ Christelle Cazabat, "နိုင်ငံတွင်း ရွှေ့ပြောင်းရသည့် ကလေးများ၊ လူငယ်များနှင့် ပညာရေး" *Internal*

xiii *Displacement Monitoring Centre* 2023၊ ဧပြီလ 28 ရက်၊ 2023 တွင် ဝင်ကြည့်ခဲ့သည်၊ <https://www.internal-displacement.org/research-areas/children-youth-education>။

xiv စကားပြန်များအသုံးပြုရသည့် စိတ်ကုထုံးများသည် စကားပြန်များအတွက် ပြည့်စုံလုံလောက်သော လေ့ကျင့်မှုနှင့် ပြန်လည်အစီရင်ခံမှုဆိုင်ရာ သင်ပြပေးမှု အပါအဝင် စိန်ခေါ်မှုများ ရှိသော်လည်း အဆိုပါ စိန်ခေါ်မှုများကို လျော့ပါးသက်သာစေမည့် နည်းလမ်းများ ရှိပါသည်။ ဥပမာ၊ Erminia Colucci et al., "အဝင် သို့မဟုတ် အထွက်၊ စိတ်ကျန်းမာရေး ဝန်ဆောင်မှုများ ရယူနေသည့် ဒုက္ခသည်-နောက်ခံသမိုင်းကြောင်းရှိ လူငယ်များ၏ အတားအဆီးများနှင့် ပုံပိုးကူညီပေးသူများ" *Transcultural Psychiatry* 52, no. 6 (2015) ကို ကြည့်ပါ- 766-90, <https://doi.org/10.1177/1363461515571624>.

xv International Crisis Group, rep., *မြန်မာနိုင်ငံ၏နှောင်းတော်လှန်ရေးတွင် လိင်နှင့် အသက် အတားအဆီးများကို ချိုးဖျက်ခြင်း* (International Crisis Group, February 16, 2023), <https://www.crisisgroup.org/asia/south-east-asia/myanmar/b174-breaking-gender-and-age-barriers-amid-myanmars-spring-revolution>

xvi Idler Annette, "လက်နက်ကိုင်ပဋိပက္ခပြောင်းလဲမှု- နိဒါန်း"၊ *နိုင်ငံတကာ နိုင်ငံရေးသိပ္ပံ သုံးသပ်ချက်*၊ 2023